

ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»
Західнодонбаський інститут
(назва навчального підрозділу)

кафедра економіки та менеджменту
(повна назва кафедри, циклової комісії)

КУРСОВА РОБОТА (ПРОЕКТ)

Основи управління бізнесом
(назва дисципліни)

на тему: Система управління економічною безпекою
підприємства та оцінка її ефективності

Студента Верещака В.В.
(прізвище та ініціали)

курсу IV

групи ІН35-12-22-Б1УБ(4.6,з)

напряму підготовки (спеціальності) _____
Менеджмент

спеціалізації _____

Керівник Міщенко Л.О.
к.е.н., доцент кафедри
(посада, вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

Оцінка:

Національна шкала _____

Кількість балів: _____ ECTS _____

Члени комісії

(підпис) _____ (прізвище та ініціали)

(підпис) _____ (прізвище та ініціали)

(підпис) _____ (прізвище та ініціали)

м. Павлоград
2026 рік

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА	8
1.1. Сутність економічної безпеки підприємства та її роль у забезпеченні стабільного функціонування бізнесу	8
1.2. Система управління економічною безпекою підприємства: поняття, структура та основні елементи	11
1.3. Методи, показники та критерії оцінки ефективності системи управління економічною безпекою підприємства	14
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА РІВНЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА	18
2.1. Загальна техніко-економічна характеристика ТОВ “Павлоградський завод технологічного обладнання”	18
2.2. Аналіз фінансово-економічної діяльності підприємства	21
2.3. Оцінка економічної безпеки підприємства та ефективності її організації на ТОВ “ПЗТО”	26
РОЗДІЛ 3 НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА	31
3.1. Основні проблеми та загрози економічній безпеці підприємства	31
3.2. Розробка заходів щодо удосконалення системи управління економічною безпекою підприємства	33
ВИСНОВКИ	37
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	39

ВСТУП

У сучасних умовах господарювання, що характеризуються високим рівнем нестабільності економічного середовища, посиленням конкуренції, впливом глобалізаційних процесів та наявністю значної кількості внутрішніх і зовнішніх ризиків, особливої актуальності набуває проблема забезпечення економічної безпеки підприємств. Ефективне функціонування підприємства, його фінансова стійкість, конкурентоспроможність і перспективи розвитку значною мірою залежать від здатності своєчасно виявляти, оцінювати та нейтралізувати загрози, які можуть негативно вплинути на результати діяльності. У зв'язку з цим формування та ефективне функціонування системи управління економічною безпекою підприємства є одним із ключових завдань сучасного менеджменту.

Економічна безпека підприємства є складною багатокомпонентною категорією, яка відображає стан захищеності його ресурсного потенціалу, фінансових інтересів, виробничих можливостей та інформаційних активів від негативного впливу різноманітних факторів. Вона забезпечує стабільність функціонування підприємства, створює умови для його розвитку та підвищення ефективності господарської діяльності. Водночас економічна безпека не є статичним станом, а потребує постійного управління, контролю та вдосконалення, що зумовлює необхідність формування дієвої системи управління економічною безпекою.

Особливої актуальності ця проблема набуває для промислових підприємств, які функціонують в умовах значної ресурсомісткості виробництва, високого рівня технічних ризиків та залежності від кон'юнктури ринку. До таких підприємств належить Павлоградський завод технологічного обладнання (ПЗТО), який є важливим суб'єктом промислового сектору регіону та здійснює виробництво технологічного обладнання для різних галузей економіки. Ефективність його діяльності значною мірою залежить від рівня економічної безпеки, раціонального використання ресурсів та ефективності управлінських

рішень.

В умовах сучасних економічних викликів виникає необхідність комплексного дослідження системи управління економічною безпекою підприємства, оцінки її ефективності та розробки заходів щодо її вдосконалення, що і визначає актуальність теми курсової роботи.

Проблемам економічної безпеки підприємства присвячені наукові праці багатьох вітчизняних і зарубіжних учених, зокрема О. Арєф'євої, І. Бланка, О. Барановського, В. Франчука, Г. Козаченка, Т. Васильціва та інших. У їх дослідженнях розкрито сутність економічної безпеки, визначено її складові та запропоновано методичні підходи до оцінки її рівня. Проте питання формування ефективної системи управління економічною безпекою на рівні конкретного підприємства потребують подальшого дослідження.

Метою курсової роботи є розробка заходів щодо підвищення ефективності системи управління економічною безпекою підприємства.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі завдання:

- розкрити сутність економічної безпеки підприємства та її роль у забезпеченні ефективної діяльності, визначити показники та методи оцінки ефективності системи економічної безпеки;
- надати організаційно-економічну характеристику Павлоградського заводу технологічного обладнання та провести аналіз системи управління економічною безпекою підприємства;
- оцінити ефективність системи економічної безпеки підприємства;
- розробити заходи щодо підвищення ефективності системи управління економічною безпекою підприємства.

Об'єктом дослідження є процес забезпечення економічної безпеки підприємства.

Предметом дослідження є система управління економічною безпекою Павлоградського заводу технологічного обладнання та її ефективність.

У процесі дослідження використано такі методи дослідження: аналіз і синтез – для вивчення сутності економічної безпеки; економічний аналіз – для

оцінки показників діяльності підприємства; порівняння – для визначення рівня ефективності; узагальнення – для формування висновків і пропозицій; табличний і графічний методи – для наочного представлення результатів дослідження.

Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості використання запропонованих заходів для підвищення рівня економічної безпеки Павлоградського заводу технологічного обладнання та покращення ефективності його діяльності.

Курсова робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність економічної безпеки підприємства та її роль у забезпеченні стабільного функціонування бізнесу

У сучасних умовах розвитку ринкової економіки діяльність підприємств супроводжується значною кількістю ризиків, невизначеністю зовнішнього середовища, загостренням конкурентної боротьби та впливом кризових явищ. За таких умов важливого значення набуває забезпечення економічної безпеки підприємства, яка є необхідною передумовою його стабільного функціонування, ефективного розвитку та досягнення стратегічних цілей.

Економічна безпека підприємства є складною економічною категорією, яка характеризує стан захищеності підприємства від негативного впливу внутрішніх і зовнішніх факторів, що можуть призвести до погіршення його фінансового стану, втрати ресурсів, зниження конкурентоспроможності або припинення діяльності. У широкому розумінні економічна безпека відображає здатність підприємства забезпечувати стабільне функціонування та розвиток у довгостроковій перспективі [15].

У науковій літературі існують різні підходи до визначення сутності економічної безпеки підприємства. Так, економічна безпека розглядається як:

- стан ефективного використання ресурсів підприємства для запобігання загрозам і забезпечення стабільного функціонування;
- стан захищеності життєво важливих інтересів підприємства від внутрішніх і зовнішніх загроз;
- здатність підприємства протистояти негативним впливам зовнішнього середовища та швидко адаптуватися до змін;
- система заходів, спрямованих на забезпечення стабільності та

ефективності функціонування підприємства.

Таким чином, економічна безпека підприємства поєднує у собі як статичний аспект (стан захищеності), так і динамічний аспект (процес управління ризиками та загрозами).

Сутність економічної безпеки підприємства найбільш повно проявляється через її основні характеристики, до яких належать:

- фінансова стійкість підприємства;
- ефективність використання ресурсів;
- захищеність від економічних ризиків;
- конкурентоспроможність;
- здатність до розвитку та адаптації до змін;
- стабільність функціонування підприємства.

Економічна безпека підприємства формується під впливом різноманітних факторів, які можна поділити на внутрішні та зовнішні. До зовнішніх факторів належать стан економіки, рівень інфляції, податкова політика держави, конкуренція, політична ситуація, рівень розвитку ринку та інші. Внутрішні фактори включають ефективність управління, фінансовий стан підприємства, рівень використання ресурсів, кваліфікацію персоналу, технічний рівень виробництва тощо [10].

Економічна безпека підприємства має складну структуру і включає декілька взаємопов'язаних складових, представлених на рис.1. 1:

Кожна з цих складових має важливе значення для забезпечення загального рівня економічної безпеки підприємства, а їх ефективне функціонування забезпечує стабільність діяльності підприємства в цілому.

Роль економічної безпеки підприємства полягає у забезпеченні умов для його стабільного функціонування та розвитку. Насамперед вона сприяє підвищенню фінансової стійкості підприємства, забезпечує ефективне використання ресурсів, зменшує вплив негативних факторів і ризиків. Економічна безпека також забезпечує підвищення конкурентоспроможності підприємства, що є важливим фактором його успішного функціонування в умовах ринкової економіки.

Рис. 1. 1. Схема функціональних складових економічної безпеки підприємства (організації) [18]

Крім того, економічна безпека сприяє підвищенню ефективності управління підприємством, оскільки передбачає своєчасне виявлення проблем і прийняття відповідних управлінських рішень. Це дозволяє мінімізувати можливі втрати, підвищити ефективність діяльності та забезпечити стабільний розвиток підприємства.

Важливе значення економічна безпека має і для забезпечення стратегічного розвитку підприємства. Вона створює умови для реалізації інвестиційних проектів, впровадження інновацій, модернізації виробництва та підвищення ефективності господарської діяльності [22].

Отже, економічна безпека підприємства є необхідною умовою його стабільного функціонування та розвитку. Вона характеризує рівень захищеності підприємства від негативного впливу зовнішніх і внутрішніх факторів, забезпечує ефективне використання ресурсів, підвищення конкурентоспроможності та фінансової стійкості. Забезпечення економічної безпеки є важливим завданням системи управління підприємством і потребує постійного контролю, аналізу та вдосконалення.

1.2 Система управління економічною безпекою підприємства: поняття, структура та основні елементи

Ефективне функціонування підприємства в умовах нестабільного ринкового середовища значною мірою залежить від наявності дієвої системи управління економічною безпекою, яка забезпечує своєчасне виявлення загроз, мінімізацію ризиків і створення умов для стабільного розвитку. Економічна безпека не може бути забезпечена спонтанно, вона є результатом цілеспрямованої управлінської діяльності, що здійснюється в межах відповідної системи управління.

Система управління економічною безпекою підприємства являє

собою сукупність взаємопов'язаних організаційних структур, методів, інструментів і управлінських рішень, спрямованих на забезпечення стабільного функціонування підприємства, захист його ресурсів та економічних інтересів від негативного впливу внутрішніх і зовнішніх загроз [10].

Основною метою системи управління економічною безпекою є забезпечення стабільної, ефективної та безперервної діяльності підприємства шляхом своєчасного виявлення, попередження і нейтралізації потенційних загроз, а також створення умов для його довгострокового розвитку.

Для досягнення поставленої мети система управління економічною безпекою підприємства повинна вирішувати такі основні завдання:

- виявлення і прогнозування внутрішніх та зовнішніх загроз діяльності підприємства;
- оцінка рівня економічної безпеки підприємства;
- розробка заходів щодо запобігання або зниження негативного впливу ризиків;
- забезпечення ефективного використання ресурсів підприємства;
- контроль за станом економічної безпеки підприємства;
- формування інформаційної бази для прийняття управлінських рішень.

Система управління економічною безпекою підприємства базується на певних принципах, які визначають її функціонування та ефективність. До основних принципів належать:

- принцип комплексності, який передбачає охоплення всіх напрямів діяльності підприємства;
- принцип системності, що забезпечує взаємозв'язок усіх елементів системи;
- принцип безперервності, який означає постійний моніторинг рівня економічної безпеки;

- принцип своєчасності, що передбачає оперативне реагування на загрози;
- принцип економічної доцільності, який полягає у забезпеченні оптимального співвідношення витрат і результатів;
- принцип адаптивності, що забезпечує пристосування системи до змін зовнішнього середовища.

Структура системи управління економічною безпекою підприємства включає декілька взаємопов'язаних елементів, кожен з яких виконує певні функції[15].

Першим елементом є суб'єкти управління економічною безпекою. До них належать керівники підприємства, економічні служби, фінансовий відділ, служба безпеки, кадрова служба та інші структурні підрозділи, які відповідають за забезпечення економічної безпеки. Вони здійснюють аналіз, планування, організацію і контроль заходів щодо забезпечення економічної безпеки.

Другим елементом є об'єкти управління, якими виступають ресурси підприємства, фінансові потоки, виробничі процеси, інформація, персонал, майно підприємства, а також економічні інтереси підприємства в цілому.

Наступним важливим елементом є механізм управління економічною безпекою, який включає методи, інструменти та засоби впливу на об'єкти управління. До них належать економічні методи (аналіз фінансових показників, планування, прогнозування), організаційні методи (розробка внутрішніх положень, регламентів), адміністративні методи (контроль, перевірки) та інформаційні методи (збір, обробка і аналіз інформації).

Важливим елементом системи є інформаційне забезпечення, яке включає фінансову звітність, бухгалтерські дані, статистичну інформацію, аналітичні матеріали та інші джерела інформації, необхідні для прийняття управлінських рішень. Якість інформаційного забезпечення безпосередньо впливає на ефективність функціонування всієї системи управління економічною безпекою.

До складу системи управління економічною безпекою також входять функції управління, які реалізуються у процесі її функціонування. Основними функціями є:

- планування заходів щодо забезпечення економічної безпеки;
- організація виконання запланованих заходів;
- мотивація працівників до забезпечення економічної безпеки;
- контроль за станом економічної безпеки підприємства;
- аналіз результатів діяльності та прийняття управлінських рішень.

Ефективність функціонування системи управління економічною безпекою підприємства значною мірою залежить від її організаційної побудови, рівня професійної підготовки персоналу, якості інформаційного забезпечення та ефективності управлінських рішень[24].

Важливим аспектом функціонування системи управління економічною безпекою є її взаємозв'язок із загальною системою управління підприємством. Управління економічною безпекою не є окремим ізольованим процесом, а інтегрується в загальну систему менеджменту підприємства, включаючи стратегічне, фінансове, виробниче та кадрове управління.

Таким чином, система управління економічною безпекою підприємства є важливою складовою загальної системи управління, яка забезпечує захист економічних інтересів підприємства, сприяє підвищенню ефективності його діяльності та створює умови для стабільного функціонування і розвитку. Її ефективне функціонування дозволяє своєчасно виявляти загрози, мінімізувати ризики та забезпечувати конкурентоспроможність підприємства в умовах сучасного ринкового середовища.

1. 3 Методи, показники та критерії оцінки ефективності системи управління економічною безпекою підприємства

Ефективне функціонування системи управління економічною безпекою підприємства потребує постійного контролю та оцінки її результативності. Це дозволяє своєчасно виявляти слабкі місця в системі безпеки, визначати рівень захищеності підприємства та приймати обґрунтовані управлінські рішення щодо підвищення ефективності його діяльності. Оцінка ефективності системи управління економічною безпекою є важливим етапом процесу управління, оскільки вона відображає ступінь досягнення поставлених цілей та результативність використання ресурсів[18].

Оцінка ефективності системи управління економічною безпекою підприємства являє собою процес визначення рівня захищеності підприємства, стабільності його функціонування та здатності протистояти внутрішнім і зовнішнім загрозам на основі використання системи відповідних показників, методів та критеріїв.

Для оцінки ефективності системи економічної безпеки застосовується комплекс методів, які дозволяють всебічно проаналізувати стан підприємства та визначити рівень його економічної захищеності. До основних методів оцінки належать[25]:

Метод фінансового аналізу, який передбачає оцінку фінансового стану підприємства на основі аналізу фінансової звітності. Цей метод дозволяє визначити рівень фінансової стійкості, ліквідності, платоспроможності та рентабельності підприємства.

Метод порівняльного аналізу, який полягає у зіставленні фактичних показників діяльності підприємства з нормативними значеннями, середньогалузевими показниками або показниками конкурентів. Це дозволяє визначити відхилення та оцінити рівень економічної безпеки підприємства.

Індикаторний метод, який базується на використанні системи показників-індикаторів, що характеризують різні аспекти економічної безпеки підприємства. Кожному показнику встановлюється нормативне значення, і на основі порівняння з фактичними даними визначається рівень безпеки.

Експертний метод, який передбачає оцінку рівня економічної безпеки на основі думки фахівців і експертів. Цей метод використовується у випадках, коли відсутня достатня кількість кількісної інформації.

Інтегральний метод, який дозволяє визначити узагальнюючий показник рівня економічної безпеки підприємства на основі сукупності окремих показників. Цей метод є найбільш комплексним і дозволяє отримати загальну оцінку ефективності системи управління економічною безпекою.

Оцінка ефективності системи управління економічною безпекою підприємства здійснюється на основі системи економічних показників, які характеризують різні аспекти діяльності підприємства[24].

До основних показників оцінки фінансової безпеки належать:

- коефіцієнт автономії, який характеризує рівень фінансової незалежності підприємства;
- коефіцієнт фінансової стійкості;
- коефіцієнт ліквідності;
- коефіцієнт платоспроможності;
- рівень рентабельності підприємства;
- показники прибутковості.

Ці показники дозволяють оцінити фінансовий стан підприємства та його здатність функціонувати в умовах економічних ризиків.

Для оцінки виробничої безпеки використовуються такі показники:

- рівень використання виробничих потужностей;
- фондівіддача;

- рівень зносу основних засобів;
- продуктивність праці.

Ці показники характеризують ефективність використання виробничих ресурсів підприємства.

Кадрова безпека оцінюється за допомогою таких показників:

- рівень плинності кадрів;
- рівень кваліфікації персоналу;
- продуктивність праці;
- стабільність кадрового складу.

Інформаційна безпека характеризується показниками захищеності інформації, рівнем інформаційного забезпечення управління та ефективністю використання інформаційних ресурсів[22].

Важливе значення для оцінки економічної безпеки має також оцінка ринкової безпеки, яка визначається на основі таких показників:

- частка ринку підприємства;
- рівень конкурентоспроможності;
- обсяг реалізації продукції;
- стабільність збуту продукції.

Критерії оцінки ефективності системи управління економічною безпекою підприємства визначають рівень відповідності фактичних показників нормативним або плановим значенням. Основними критеріями ефективності є:

- забезпечення фінансової стійкості підприємства;
- стабільність функціонування підприємства;
- зростання прибутковості підприємства;
- підвищення ефективності використання ресурсів;
- зниження рівня ризиків і загроз;
- підвищення конкурентоспроможності підприємства.

Ефективною вважається така система управління економічною безпекою, яка забезпечує стабільний розвиток підприємства,

своєчасне виявлення загроз, мінімізацію можливих втрат і підвищення ефективності його діяльності [23].

Важливим інструментом оцінки ефективності системи управління економічною безпекою є інтегральний показник, який дозволяє узагальнити результати оцінки різних складових економічної безпеки. Він визначається на основі сукупності окремих показників з урахуванням їх вагомості.

Таким чином, оцінка ефективності системи управління економічною безпекою підприємства є необхідною умовою забезпечення його стабільного функціонування. Використання різних методів, показників і критеріїв оцінки дозволяє отримати об'єктивну інформацію про рівень економічної безпеки підприємства, визначити проблемні аспекти та розробити заходи щодо підвищення ефективності управління економічною безпекою. Це сприяє підвищенню фінансової стійкості, конкурентоспроможності та ефективності діяльності підприємства в цілому.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА РІВНЯ

ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Загальна техніко-економічна характеристика ТОВ “Павлоградський завод технологічного обладнання”

Товариство з обмеженою відповідальністю “Павлоградський завод технологічного обладнання” (далі ТОВ “ПЗТО”) було створено в результаті реорганізації відкритого акціонерного товариства “Павлоградський верстатозавод”. Основну виробничу діяльність ТОВ “ПЗТО” почало з другої половини 2005 року.

Облікова чисельність працівників підприємства складає 542 особи.

Проектна потужність підприємства по випуску продукції складає 440 млн. грн. у рік. Підприємство має повноцінну виробничу структуру, яка зображена на рис. 2.1.

Основний споживач продукції ТОВ “ПЗТО” – ПАТ ДТЕК “Павлоградвугілля”, на частку якого приходить 51,9 % загального обсягу виробництва.

Підприємство розташоване в індустріально-розвитому Західно-Донбаському регіоні України, має під'їзні колії для автомобільного і залізничного транспорту, обладнані площадки для вантажно-розвантажувальних робіт, а також повне забезпечення усіма видами енергоресурсів.

Загальна площа промислової площадки підприємства складає 24,8 га.

Рис. 2.1. Виробнича структура ТОВ “ПЗТО”[23]

В даний час підприємство спеціалізується на випуску продукції за наступними напрямками:

1. Виготовлення і капітальний ремонт гірничо-шахтного устаткування;
2. Виготовлення сполучних муфт для бурильних труб;
3. Виробництво устаткування для металургійної промисловості і трубних заводів;

У зв'язку з масовим закриттям і ліквідацією підприємств в Україні та регіоні утворився вторинний ринок верстатного устаткування, що пропонує різноманітний асортимент колишніх верстатів за низькими цінами. Поряд з цим, діяльність багатьох машинобудівних підприємств є збитковою, що не дозволяє їм виділяти достатньо коштів для відновлення активної частини ОВФ. Ці причини привели до зниження обсягу випуску на підприємстві верстатів, в т.ч. з ЧПУ.

Техніко-економічні показники призначені для узагальнення інформації

про господарсько-економічну діяльність підприємства, проведення аналізу життєздатності і можливості функціонування підприємства в умовах ринку наведено в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Загальні техніко-економічні показники ТОВ “ПЗТО” за 2024-2025 рр.

Показники	Однина виміру	2024 рік			2025 рік		
		План	Факт	+, -, %	План	Факт	+, -, %
Обсяг виробленої продукції	тис. грн.	6091,2	4561,1	64,9	6459	5448,9	58,9
Витрати на виробництво	тис. грн.	4261,4,	4797,5	136,1	4421,3	5626,2	204,9
Витрати на 1 грн.	тис. грн.	0,63	1,045	0,42	0,6	1,12	0,52
Чисельність працюючих	чол.	442	420	-22	435	410	-25
Фонд оплати праці	тис. грн.	3978	3780	-198	4384,8	4132,8	-252

Обсяг виробництва продукції в цілому за період виконання планових робіт в 2024 році та 2025 році залишався практично незмінним, тобто фактично був виконаний обсяг на 59 % - 65% в порівнянні з запланованим обсягом робіт.

Більшу частину обсягу виробництва продукції було виконано для шахт ПАТ ДТЕК “Павлоградвугілля”. За 2024 рік було виконано робіт на 6519,0 тис. грн. або 63 %; за 2025 рік на 6426,5 тис. грн. або 58, 3%.

Аналіз показників виробничої діяльності потребує розгляду витрат відповідно кошторису витрат на виробництво продукції при їх розподілі на постійні та змінні витрати (табл 2.2).

Таблиця 2.2

Кошторис витрат на виробництво ГШО ТОВ “ПЗТО” за 2024 - 2025 рр.

Показники	Однина виміру	2024 рік			2025 рік		
		План	Факт	+, -	План	Факт	+, -
Оплата праці	тис. грн.	446,3	345,9	-100,4	548,8	411,1	-137,7
Відрахування на соціальні потреби	тис. грн.	115,7	89,7	-26,0	142,3	106,6	-35,7

Продовження табл. 2.2

Матеріальні витрати:	тис. грн.	689,8	740,6	50,8	947,8	984,2	36,4
у т. ч. сировина і матеріали	тис. грн.	525,3	540,5	15,2	673,7	692,6	18,9
паливо	тис. грн.	122, 0	139, 8	17, 8	218, 8	220, 4	1, 6
електроенергія	тис. грн.	24,0	26,1	2,1	29,0	34,2	5,2
Амортизація	тис. грн.	95, 2	94, 0	-1, 2	79, 2	93, 8	14, 6
Інші витрати	тис. грн.	42, 5	60, 3	17, 8	55, 3	71, 2	15, 9
Собівартість	тис. грн.	1393,8	1204,5	-189,3	1763,0	1565,0	-198,0

Аналізуючи дані табл. 2.1. і 2.2. можна зробити наступні висновки: обсяг фактичних витрат в 2025 році склав 5626,2 тис. грн., це більше, ніж витрати в 2024 році на 17,3%. Непропорційне збільшення витрат на виробництво викликано підвищенням цін на сировину і матеріали, комплектуючі, паливо і електроенергію та інші виробничі витрати. При цьому зменшився фактичний обсяг виробленої продукції за рахунок обсягів браку.

Незважаючи на всі фінансові труднощі, слід зазначити, що в 2024 та 2025 роках заробітна плата виплачувалася вчасно, цілком погашені заборгованості по відрахуванню із зарплати у пенсійний фонд, у фонд зайнятості населення. Це свідчить про деякі зрушення в діяльності підприємства та інноваційні проекти, які реалізує керівництво.

2. 2. Аналіз фінансово-економічної діяльності підприємства

Фінансово-економічний стан підприємства характеризується ступенем його прибутковості та оборотності капіталу, фінансової стійкості та динаміки структури джерел фінансування, здатності розраховуватися за борговими зобов'язаннями.

Правильна оцінка фінансових результатів діяльності та фінансово-економічного стану підприємства за сучасних умов господарювання конче потрібна як для його керівництва і власників, так і для інвесторів,

партнерів, кредиторів, державних органів. Фінансово-економічний стан підприємства цікавить і його конкурентів, але вже в іншому аспекті – негативному; вони зацікавлені в ослабленні позицій конкурентів на ринку.

Для оцінки фінансово-економічного стану підприємства необхідна відповідна інформаційна база, якою можуть бути звіт про фінансові результати діяльності і баланс. Співвідношення між окремими групами активів і пасивів балансу мають важливе економічне значення. Групи і перелік показників для оцінки фінансово-економічного стану підприємства наведено на рис. 2.2.

Рис. 2.2. Групи і перелік показників для оцінки фінансово-економічного стану підприємства[22]

Результати розрахунку показників наведено в табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Аналіз показників ефективності діяльності ТОВ “ПЗТО”
за 2024-2025 рр.

Показники	Одиниця виміру	2024 рік			2025 рік		
		План	Факт	+,-	План	Факт	+,-
Прибуток (збиток)	тис.грн.	1829,8	-236,4	-2066,2	2037,7	-177,3	-2515
Рентабельність	%	2,28	-1,2	-3,48	1,95	-2,5	-4,5

На основі проведеного аналізу показників ефективності діяльності ТОВ “ПЗТО” в 2024 – 2025 роках підприємство отримало збитки, які дорівнюють: у 2024 році - 236,4 тис. грн., що призвело до збільшення збитку на 2066,2 тис. грн., та у 2025 році - 177,3 тис. грн, і збільшення збитку становило – 2515,0 тис. грн. відповідно. Це пов’язано з підвищенням витрат на виробництво продукції.

Фінансові коефіцієнти являють собою відносні показники фінансового стану підприємства. Фінансові коефіцієнти ринкової стійкості в більшості випадків базуються на показниках рентабельності підприємства, ефективності управління і ділової активності. Їх варто розраховувати для визначення ефективності діяльності підприємства і розглядати в динаміці [18]

Однією з найважливіших характеристик стійкості фінансового стану підприємства, його незалежності від позичкових джерел є коефіцієнт автономії, що показує частку власних коштів у загальній сумі джерел. Нормативне мінімальне значення коефіцієнта автономії (K_a) оцінюється на рівні 0,5. Обмеження $K_a \geq 0,5$ означає, що всі зобов'язання підприємства можуть бути покриті його власними засобами.

Коефіцієнт автономії доповнює коефіцієнт співвідношення позичкових і власних засобів ($K_{п/в}$), дорівнює відношенню величини

зобов'язань підприємства до величини його власних засобів. Нормальне обмеження – $K_{п/в} \leq 1$.

Істотною характеристикою стійкості фінансового стану є коефіцієнт маневреності (K_m), він дорівнює відношенню власних оборотних коштів підприємства до загальної величини власних засобів. Він показує яка частина

власних засобів підприємства знаходиться в мобільній формі, що дозволяє відносно вільно маневрувати цими засобами. Як оптимальну величину коефіцієнта рекомендується 0,5 [45].

У результаті проведених розрахунків була отримана табл. 2.4, що характеризує динаміку перерахованих фінансових коефіцієнтів ринкової стійкості для ТОВ “ПЗТО” за 2024 – 2025 рр.

Таблиця 2.4

Фінансові коефіцієнти ринкової стійкості ТОВ“ПЗТО ” за 2024 – 2025 рр.

Показник	Умовні позначення	Нормальне обмеження	На кінець 2024 р.	На кінець 2025 р.
1. Коефіцієнт автономії	K_a	$\geq 0,5$	0,51	0,49
2. Коефіцієнт співвідношення позичкових і власних засобів	$K_{п/в}$	≤ 1	0,98	1,1
3. Коефіцієнт маневреності	K_m	$\geq 0,5$	0,34	0,33
4. Коефіцієнт забезпеченості засобами	K_z	$\geq 0,6 - 0,8$	0,55	0,65
5. Коефіцієнт майна виробничого призначення	K_m	$\geq 0,5$	0,5	0,49

Отримані результати змін основних фінансових коефіцієнтів

відображено в динаміці на рис. 2.3.

По даним табл. 2.4 спостерігаються зміни результатів коефіцієнтів ринкової стійкості. Коефіцієнт автономії зменшився до 0,49 на кінець 2025 р. в порівнянні з 0,51 на кінець 2024 р. відповідно. Дана тенденція свідчить про зменшення фінансової незалежності ТОВ “ПЗТО” і про збільшення фінансового ризику у майбутніх періодах, тому що показник не відповідає нормальному обмеженню і залишається на досить низькому рівні. Це означає, що всі зобов’язання підприємства не можуть бути покриті його власними засобами.

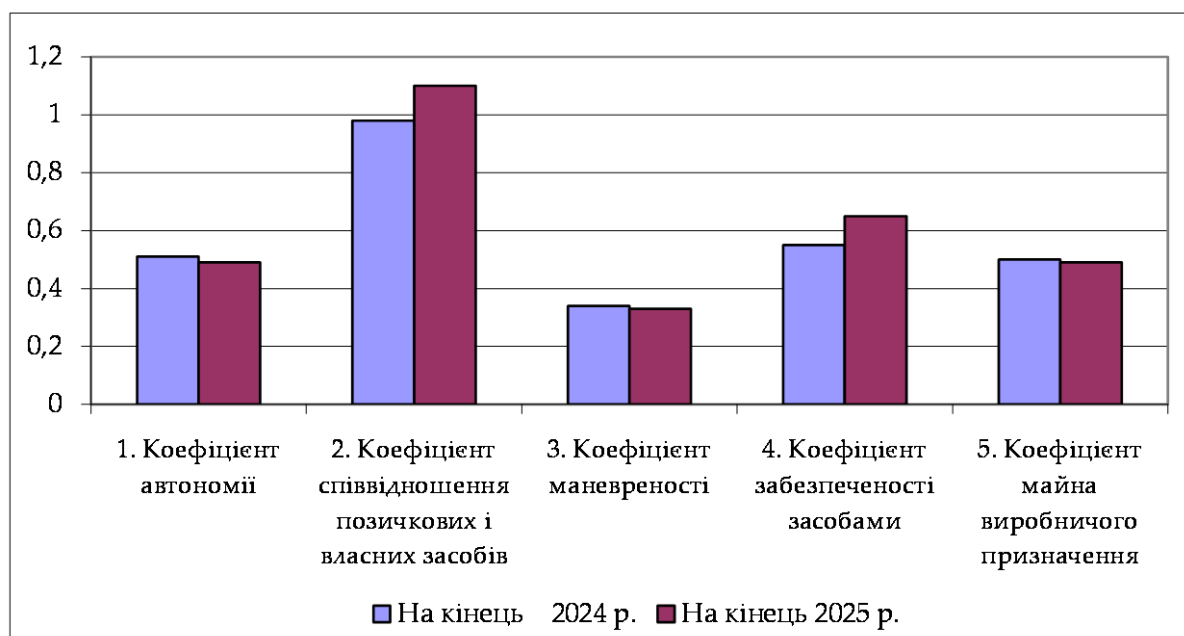

Рис. 2.3. Динаміка змін основних фінансових коефіцієнтів ТОВ “ПЗТО” за 2024 – 2025 рр.

Динаміка співвідношення позичкових і власних засобів говорить про збільшення позикового капіталу підприємства з 0,98 на кінець 2024 р. до 1,1 на кінець 2025 р. в структурі пасиву балансу. Виявлена зміна носить негативний характер, тому що ріст позикового капіталу перевищує нормальне обмеження.

Коефіцієнт маневреності на кінець 2025 року знизився на 0,1 і дорівнює 0,33 тобто на кінець 2024 р. за рахунок власних джерел

сформовано 34 % всього оборотного капіталу. Це говорить про те, що значна частина власних засобів підприємства закріплена в обладнанні, яке не має мобільного характеру, що є менш ліквідним.

Коефіцієнт забезпеченості власними засобами на кінець 2024 року нижче нормального обмеження і дорівнює 0,55. Під кінець розглянутого періоду спостерігається динаміка росту коефіцієнта забезпеченості, тобто тільки 65 % запасів і витрат забезпечені власними оборотними коштами.

У цілому проведений аналіз фінансових коефіцієнтів показав, що фінансова стійкість ТОВ “ПЗТО” досить низька і з погляду управління оборотним капіталом мають місце недоліки.

Таким чином, по ступеню фінансового ризику, ТОВ “ПЗТО” в 2024 році відноситься до II класу, як підприємство з досить низьким запасом фінансової стійкості. В 2025 році підприємство, за кількістю балів, належить до III класу. Це пов'язано з досить різким зменшенням показників фінансової стійкості.

2.3. Оцінка економічної безпеки підприємства та ефективності її організації на ТОВ “ПЗТО”

Економічна наука розробила, а господарська практика випробувала загальну методологію оцінки рівня економічної безпеки підприємства. Її пропонується оцінювати на підставі визначення сукупного критерію через зважування й підсумування окремих функціональних критеріїв, які обчислюються за допомогою порівняння можливої величини шкоди підприємству та ефективності заходів щодо запобігання цій шкоді. Сукупний критерій економічної безпеки будь-якого суб'єкта господарювання ($K_{\text{сєб}}$) можна розрахувати, користуючись формулою:

$$\hat{e}_{\tilde{n}\tilde{a}\tilde{a}} = \sum_{i=1}^n \hat{e}_z d_i, \quad (2. 1)$$

де $кеб$ – сукупний критерій економічної безпеки суб'єкта господарювання;

κ_i — величина окремого (поодинокого) критерію за i – ю функціональною складовою;

d_i — питома вага (значимість) i -ї функціональної складової;

n — кількість функціональних складових економічної безпеки підприємства.

Питома вага значущості функціональних складових економічної безпеки, показаних на рис. 1.1, становить у промисловості — фінансова складова - 0,2; інтелектуальна й кадрова складова - 0,15; техніко – технологічна, політико –правова та інформаційна складові - 0,1; екологічна і силова складові - 0,05. В зв'язку з тим, що ринкова і інтерфейсна складові науково обґрунтовані не в повному обсязі, приймаються вагомі коефіцієнти: 0,15 – для ринкової складової; 0,1 - для інтерфейсної складової [13].

Згідно формули 2. 1. проводимо розрахунки зваженої оцінки балів за кожної функціональної складової економічної безпеки, результати яких представлені в табл. 2.5.

Для розрахунку загальної зваженої оцінки балів економічної безпеки використовується формула 2.2.

$$\hat{e}_{\text{заг}} = \hat{e}_1 \times 0,2 + \hat{e}_2 \times 0,15 + \hat{e}_3 \times 0,1 + \hat{e}_4 \times 0,15 + \hat{e}_5 \times 0,1 + \hat{e}_6 \times 0,1 + \hat{e}_7 \times 0,1 + \kappa_8 \times 0,05 + \kappa_9 \times 0,05 \quad (2.2)$$

Таблиця 2.5

Зважена оцінка балів складових економічної безпеки
на ТОВ “ПЗТО” за 2024 – 2025 рр.

Функціональні складові економічної безпеки	2024 р.			2025 р.		
	Оцінка балів	Вага	Зважена оцінка балів	Оцінка балів	Вага	Зважена оцінка балів
Фінансова	8	0,2	1,6	9	0,2	1,8
Ринкова	6	0,15	0,9	7	0,15	1,05

Інтерфейсна	5	0,1	0,5	6	0,1	0,6
Інтелектуальна й кадрова	4	0,15	0,6	5	0,15	0,75
Техніко- технологічна	6	0,1	0,6	7	0,1	0,7
Політико-правова	4	0,1	0,4	5	0,1	0,5
Інформаційна	5	0,1	0,5	6	0,1	0,6
Екологічна	4	0,05	0,2	3	0,05	0,15
Силова	3	0,05	0,15	4	0,05	0,2
$K_{\text{сєб}}$	-	1,0	5,45	-	1,0	6,35

Оцінка балів функціональних складових економічної безпеки проводиться за десятибальною шкалою. Питома вага за функціональними складовими в загальній сумі дорівнює 1,0. Оцінка балів функціональних складових економічної безпеки подано на рис. 2.4.

Розрахунки показали, що найбільші витрати, з-поміж усіх складових економічної безпеки, складають витрати на фінансову складову, тому що вона вважається провідною і вирішальною.

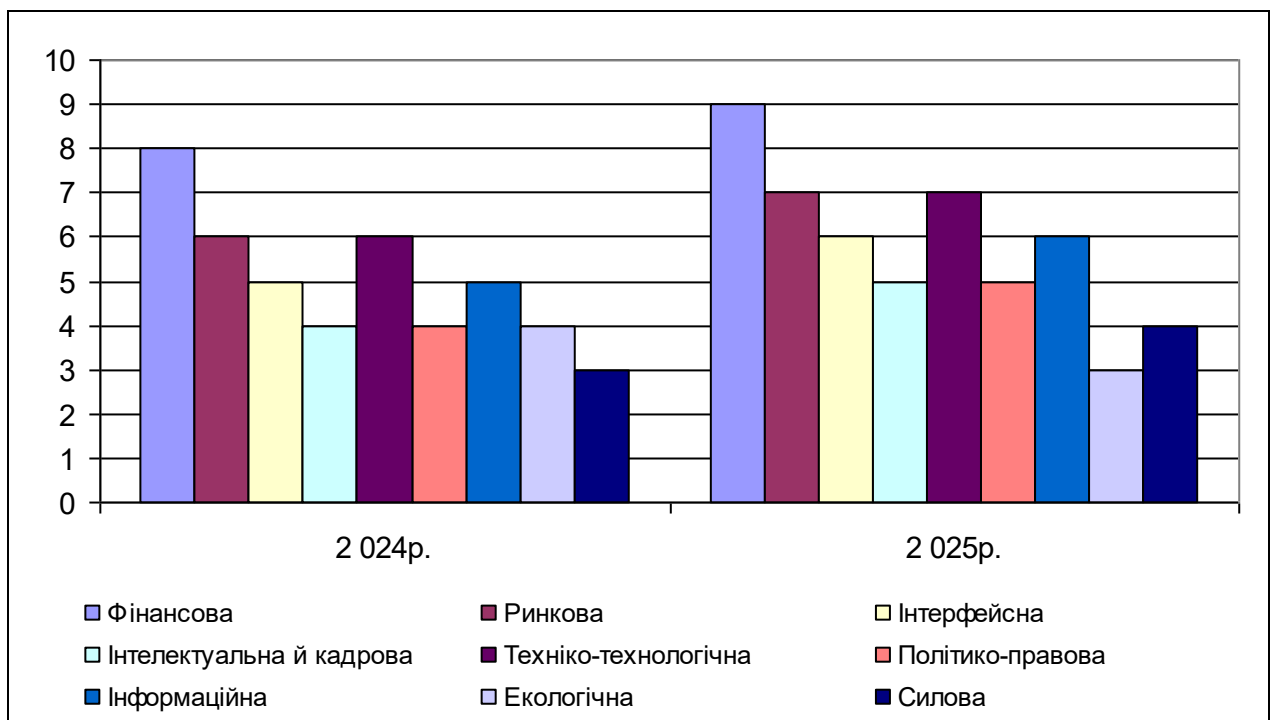

Рис. 2. 4. Оцінка балів функціональних складових економічної безпеки ТОВ “ПЗТО” за 2024-2025 рр.

Підвищення витрат на ринкову складову в 2025 році в порівнянні з 2024 роком обумовлено збільшенням витрат на дослідження і збільшення частки ринку, яку займає підприємство; посилення конкурентних позицій і підвищенню адаптаційних можливостей підприємства.

Витрати на інтерфейсну складову підвищилися в 2025 році в зв'язку з пошуком нових каналів постачання матеріалів та комплектуючих і збуту продукції, пошуком нових ділових партнерів.

Стосовно інтелектуальної й кадрової складової можна зауважити, що збільшення витрат протягом 2024–2025 рр. сталося за рахунок підбору й найму молодих спеціалістів, а також мотивації праці та навчання працівників.

Незначне збільшення витрат на техніко–технологічну складову в 2025 році сталося за рахунок збільшення обсягів фінансування техніко–технологічного розвитку підприємства.

Низькі витрати на екологічну складову пов'язані з тим, що підприємство дотримується нормативів допустимої концентрації шкідливих речовин, тому й витрати на цю складову такі низькі (підприємство в основному займається механічною обробкою виробів).

Збільшення витрат на силову складову пов'язано з попередженням крадіжок, збереженням майна та організацією служби безпеки підприємства.

Зважена оцінка балів функціональних складових у рівні економічної безпеки подано на рис. 2.5.

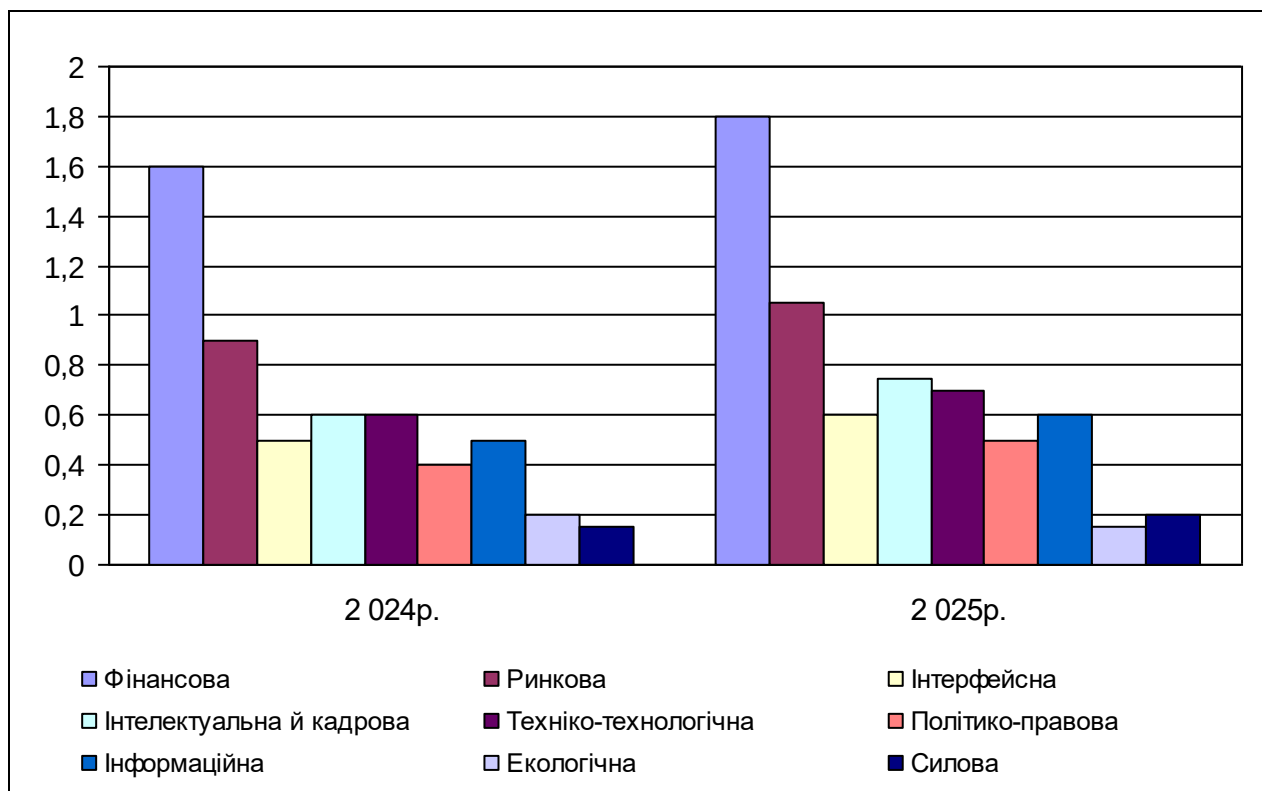

Рис. 2.5. Зважена оцінка балів функціональних складових економічної безпеки ТОВ “ПЗТО” за 2024-2025 рр.

Взагалі, кажучи про рівень економічної безпеки ТОВ “ПЗТО” за 2024-2025 рр., можна сказати, що економічна безпека підприємства залишається на низькому рівні, хоча спостерігається тенденція до збільшення по кожній складовій.

Важливою ланкою встановлення нормального рівня економічної безпеки є оцінка ефективності заходів, яка здійснюється через зіставлення загальної величини витрат на запобіжні заходи і втрат, яких могло б зазнати підприємство.

Оцінка рівня економічної безпеки здійснюється порівнюванням розрахункових значень $K_{\text{сєб}}$ із реальними величинами цього показника по підприємству, що аналізується, а також (коли це можливо) по аналогічних суб'єктах господарювання відповідних галузей економіки.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ
ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА

3. 1. Основні проблеми та загрози економічній безпеці підприємства

Функціонування підприємства в сучасних умовах господарювання супроводжується впливом значної кількості негативних чинників, які можуть створювати реальні або потенційні загрози його економічній безпеці. Такі загрози формуються як у внутрішньому середовищі підприємства, так і під впливом зовнішніх умов, і можуть призводити до зниження ефективності діяльності, втрати фінансової стійкості, погіршення конкурентних позицій та обмеження можливостей розвитку.

Однією з найбільш суттєвих є загроза погіршення фінансового стану підприємства. Вона проявляється у зниженні рівня прибутковості, нестачі власних фінансових ресурсів, зростанні дебіторської та кредиторської заборгованості, а також порушенні платіжної дисципліни. Недостатній обсяг фінансових ресурсів обмежує можливості підприємства щодо оновлення основних засобів, впровадження інновацій та розширення виробництва. Крім того, нестабільність грошових потоків може призвести до втрати платоспроможності та виникнення ризику банкрутства[10].

Важливу роль у забезпеченні економічної безпеки відіграє виробничо-технологічна складова, тому значною загрозою є фізичний та моральний знос основних засобів. Використання застарілого обладнання призводить до зниження продуктивності праці, підвищення витрат на виробництво та погіршення якості продукції. У результаті підприємство може втратити свою конкурентоспроможність на ринку, що негативно впливає на обсяги реалізації та фінансові результати діяльності. Додатковою проблемою є можливі перебої у постачанні сировини та матеріалів, що порушує виробничий процес і призводить до недоотримання доходів.

Суттєву загрозу економічній безпеці становлять кадрові проблеми,

оскільки саме персонал забезпечує реалізацію виробничих і управлінських процесів. Недостатній рівень кваліфікації працівників, їх низька мотивація та висока плинність кадрів призводять до зниження продуктивності праці, збільшення кількості помилок у процесі виробництва та управління, а також зростання витрат підприємства. Крім того, існує ризик втрати комерційно важливої інформації внаслідок недобросовісних дій працівників або їх переходу до конкурентів [12].

В умовах цифровізації економіки зростає значення інформаційної складової економічної безпеки. Однією із загроз є можливість витоку конфіденційної інформації, яка може бути використана конкурентами для отримання переваг на ринку. Недостатній рівень захисту інформаційних систем може призвести до несанкціонованого доступу до баз даних, втрати важливої інформації або порушення функціонування підприємства. Такі ситуації можуть спричинити як прямі фінансові втрати, так і погіршення ділової репутації підприємства.

Значний вплив на економічну безпеку підприємства мають загрози, пов'язані з ринковим середовищем. Посилення конкуренції, поява нових виробників, зміна потреб споживачів та зниження платоспроможного попиту можуть призвести до скорочення обсягів реалізації продукції. Втрата ринків збуту негативно впливає на фінансові результати діяльності підприємства та обмежує можливості його розвитку. Також небезпечною є надмірна залежність підприємства від окремих постачальників або споживачів, що підвищує ризик порушення стабільності його діяльності.

Водночас важливу роль відіграють загрози зовнішнього економічного середовища, які не залежать безпосередньо від діяльності підприємства. До них належать інфляційні процеси, нестабільність національної валюти, зміни у податковому законодавстві, економічна та політична нестабільність. Такі фактори можуть призводити до зростання витрат підприємства, зниження його прибутковості та погіршення фінансового стану. В сучасних умовах особливу загрозу становлять також воєнні дії, які можуть порушувати логістичні зв'язки, зменшувати ринки

збуту та створювати додаткові ризики для функціонування підприємств.

Таким чином, економічна безпека підприємства перебуває під впливом комплексу різноманітних загроз, які можуть суттєво впливати на результати його діяльності. Найбільш небезпечними серед них є фінансові труднощі, технічна відсталість виробництва, кадрові проблеми, інформаційні ризики та несприятливі фактори зовнішнього середовища. У зв'язку з цим забезпечення економічної безпеки підприємства потребує постійного моніторингу внутрішніх і зовнішніх умов діяльності, своєчасного виявлення загроз та розробки ефективних заходів щодо їх попередження і мінімізації.

3. 2. Вдосконалення організації системи економічної безпеки на ТОВ “ПЗТО”

Довгострокове економічне зростання в Україні потребує її розвитку на інноваційному шляху. З огляду на це роль сучасного машинобудування України значно посилюється. Але як уся економіка держави, так і одна з її ключових ланок — будівництва — перебуває у тривалій і глибокій економічній кризі. Певне поліпшення останнім часом ситуації в машинобудуванні ще не означає, що важкі наслідки в ньому подолані або можуть бути ліквідовані за короткий термін.

Економічна стратегія розвитку підприємств України повинна передбачати упереджувальне відтворення вітчизняного машинобудування на новій технологічній основі. Саме упереджувальне відтворення машинобудування може створити реальне підґрунтя для інноваційного перспективного розвитку економіки України [21].

Необхідність постійного дотримання економічної безпеки зумовлюється об'єктивно наявним для кожного суб'єкта господарювання завданням забезпечення стабільності функціонування та досягнення головних цілей своєї діяльності. Тому головна мета ТОВ “ПЗТО” для

збереження та підвищення рівня економічної безпеки буде полягати в тім, щоб гарантувати стабільне та максимально ефективне функціонування тепер і високий потенціал розвитку в майбутньому. Це можливо при умові, що будуть виконуватися наступні умови щодо функціональних складових економічної безпеки, що подано в табл. 3.1.

1. Важливою передумовою охорони фінансової складової економічної безпеки є планування (включаючи й бюджетне) комплексу необхідних заходів та оперативна реалізація запланованих дій у процесі здійснення ТОВ “ПЗТО” фінансово-економічної діяльності.

2. Охорону ринкової складової здійснює служба маркетингу підприємства, яка повинна контролювати ситуацію на ринку: працювати над збільшенням частки ринку, яку займає підприємство; посилювати конкурентні позиції і здатності протидіяти конкурентному тиску; підвищувати адаптаційні можливості підприємства до змін на ринку і т. ін.

3. Охорону інтерфейсної складової також здійснює служба маркетингу. Вона контролює взаємодії з економічними контрагентами. Погрозу даної складової економічної безпеки підприємства представляють можливі непередбачені зміни умов взаємодії (аж до розриву відносин) з економічними контрагентами: постачальниками, торговими і збутовими посередниками, інвесторами, споживачами і т.ін.

Таблиця 3.1

Заходи щодо підвищення рівня економічної безпеки на ТОВ
“ПЗТО”

Функціональні складові економічної безпеки	Заходи щодо підвищення рівня економічної безпеки
Фінансова	- планування (включаючи й бюджетне) комплексу необхідних заходів та оперативна реалізація запланованих дій.
Ринкова	- збільшення частки ринку, яку займає підприємство; - посилення конкурентних позицій і здатності протидіяти конкурентному тиску; - підвищення адаптаційних можливостей підприємства до змін на ринку.
Інтерфейсна	- передбачення змін умов взаємодії з економічними контрагентами: постачальниками, торговими і збутовими посередниками, інвесторами, споживачами.

Продовження табл. 3.1

Інтелектуальна й кадрова	- проведення оцінки загроз негативних дій і можливої шкоди від таких дій; - вдосконалення організації системи підбору, найму, навчання й мотивації праці необхідних працівників.
Техніко-технологічна	- проведення аналізу ринку технологій; - аналіз конкретних технологічних процесів і пошук внутрішніх резервів поліпшення використовуваних технологій.
Політико-правова	- проведення аналізу загроз внутрішніх і зовнішніх негативних впливів на діяльність підприємства; - підвищення кваліфікації працівників юридичної служби підприємства; - достатнє фінансування юридичного забезпечення підприємницької діяльності; - активний вплив на зовнішнє політико-правове середовище діяльності підприємства.
Інформаційна	- оперативне збирання всіх видів інформації; - аналіз одержуваної інформації; - оцінка рівня економічної безпеки за всіма складовими окремо та в цілому; - прогнозування тенденцій розвитку науково-технологічних, економічних і політичних процесів на підприємстві.
Екологічна	- здійснення контролю за нормативами гранично допустимої концентрації шкідливих речовин; - проведення аналізу ефективності заходів для забезпечення екологічної складової.
Силова	- забезпечення фізичної безпеки працівників фірми (передусім керівників) і збереження її майна; - уникнення негативних дій, спрямованих на завдання шкоди майну, включаючи загрози зменшення активів підприємства і втрати ним фінансової незалежності; - уникнення негативного впливу на інформаційне середовище суб'єкта господарювання (так званий промисловий шпіднаж).

Для підвищення рівня економічної безпеки на ТОВ “ПЗТО” пропонується створення організаційної структури. Внаслідок скрутного фінансового становища підприємства організацію даної структури необхідно призвести шляхом наділення відповідними повноваженнями діючих співробітників, спільна робота яких буде сприяти підвищенню рівня економічної безпеки і стабільної діяльності підприємства.

Оцінка ефективності діяльності структурних підрозділів підприємства, які забезпечують економічну безпеку, з використанням даних про витрати

на запобігання можливим негативним впливам та про розміри відверненої і заподіяної шкоди, об'єктивно (на основі економічних розрахунків) характеризує результативність їх діяльності. Така оцінка ефективності роботи структурних підрозділів підприємства, які забезпечують економічну безпеку, здійснюється з використанням наступних показників:

- 1) витрати на здійснення попереджувального заходу;
- 2) розмір відверненої шкоди;
- 3) розмір заподіяної шкоди;
- 4) ефективність здійсненого попереджувального заходу (визначається як різниця значень відверненої та заподіяної шкоди, віднесена до витрат на здійснення попереджувального заходу).

Також підприємству необхідно звернути увагу і на інші складові економічної безпеки. Особливо на ринкову складову, тому що випуск нових видів продукції дозволить забезпечити завантаження виробничих потужностей, дістати додатковий прибуток, що дозволить придбати нове виробниче устаткування, що у свою чергу залучить на підприємство нову робочу силу і дозволить створити нові робочі місця, збереже на робочих місцях досвідчених фахівців.

Підвищення рівня кожної складової окремо не дасть бажаного результату. Необхідний комплексний підхід до підвищення економічної безпеки підприємства. Це дозволить підвищити фінансову незалежність, рівень конкурентоспроможності підприємства і його стабільну діяльність.

ВИСНОВКИ

В процесі виконання курсової роботи було досліджено теоретичні та практичні аспекти формування системи управління економічною безпекою підприємства, визначено її сутність, складові, основні загрози, а також розглянуто підходи до оцінки ефективності функціонування такої системи.

За результатами проведеного дослідження встановлено, що економічна безпека підприємства є комплексною характеристикою його діяльності, яка відображає здатність стабільно функціонувати, ефективно використовувати ресурси, протистояти внутрішнім і зовнішнім загрозам та забезпечувати стійкий розвиток у довгостроковій перспективі. Вона охоплює фінансову, виробничу, кадрову, інформаційну та інші складові, кожна з яких має важливе значення для забезпечення загальної стабільності підприємства.

Визначено, що система управління економічною безпекою підприємства є сукупністю взаємопов'язаних елементів, методів і управлінських рішень, спрямованих на своєчасне виявлення, оцінку та нейтралізацію загроз. Ефективне функціонування такої системи дозволяє мінімізувати негативний вплив ризиків, підвищити фінансову стійкість та забезпечити конкурентоспроможність підприємства.

У ході дослідження було встановлено, що на економічну безпеку підприємства впливає значна кількість загроз, серед яких найбільш суттєвими є фінансові труднощі, зниження платоспроможності, знос основних засобів, нестача кваліфікованих кадрів, посилення конкуренції та нестабільність зовнішнього економічного середовища. Наявність зазначених проблем може призводити до зниження ефективності діяльності підприємства та обмеження можливостей його розвитку.

На прикладі Павлоградського заводу технологічного обладнання було встановлено, що рівень економічної безпеки підприємства значною мірою залежить від ефективності використання фінансових

ресурсів, технічного стану виробничого обладнання, кадрового потенціалу та стабільності ринкових позицій. Разом з тим було визначено, що підприємство має потенціал для підвищення рівня економічної безпеки за рахунок удосконалення системи управління, оновлення матеріально-технічної бази, підвищення ефективності використання ресурсів та впровадження сучасних управлінських підходів.

Також встановлено, що важливим елементом управління економічною безпекою є оцінка її ефективності, яка здійснюється за допомогою системи економічних показників, що характеризують фінансову стійкість, ліквідність, рентабельність та ефективність використання ресурсів. Проведення такої оцінки дозволяє своєчасно виявляти проблемні аспекти діяльності підприємства та приймати обґрунтовані управлінські рішення.

Отже, забезпечення економічної безпеки підприємства є необхідною умовою його стабільного функціонування та розвитку. Ефективна система управління економічною безпекою дозволяє підприємству адаптуватися до змін зовнішнього середовища, мінімізувати негативний вплив загроз і забезпечувати досягнення стратегічних цілей діяльності.

Таким чином, поставлені мета і завдання були досягнуті, а результати дослідження підтверджують важливість формування та постійного вдосконалення системи управління економічною безпекою підприємства як одного з ключових факторів його ефективного функціонування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
2. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
3. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
4. Державна служба статистики України. Офіційний сайт. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua>
5. Міністерство економіки України. Офіційний сайт. URL: <https://www.me.gov.ua>
6. Алпатіна О. Фактори економічної безпеки підприємства // Наукові та прикладні аспекти удосконалення обліково-фінансового забезпечення підприємств в умовах нестійкої економіки : колективна монографія / за заг. ред. І.П. Приходька, О.М. Губарик. Дніпро: Пороги, 2021. С. 184-194.
7. Бланк І. О. Фінансовий менеджмент : підручник. Київ : Ніка-Центр, 2019. 656 с.
8. Бондарчук Н. В. Організаційні засади формування системи економічної безпеки на підприємстві / Бондарчук Н. В., Кубрак А. А. // *Молодий вчений*. 2017. № 12 (52). С. 577-580.
9. Васечко Л. І. Огляд понятійного апарату фінансово-економічної безпеки підприємства / Л. І. Васечко // *Формування ринкових відносин в Україні*. 2018. № 1. С. 115–118.
10. Васильців Т. Г. Економічна безпека підприємництва України: стратегія та механізми забезпечення : монографія. Львів : Арал, 2018. 386 с.
11. Герасимчук В. Г. Економіка підприємства : підручник. Київ : Знання, 2019. 390 с.
12. Денисов О. Є. Основні методи механізму забезпечення економічної безпеки галузі / Денисов О. Є. // *Науковий вісник Ужгородського національного*

університету. 2018. Вип. 17(1). С. 95-99.

13. Дикань В. Л., Назаренко І. Л. Економічна безпека підприємства : навч. посіб. Харків : УкрДУЗТ, 2017. 280 с.

14. Економіка підприємства: навч. посіб. / за ред. А. В. Шегди. Київ : Знання, 2018. 431 с.

15. Економічна безпека підприємств: підручник / за ред. В. Л. Ортинського. Київ : Алерта, 2021. 704 с.

16. Ілляшенко С. М. Економічний ризик : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 220 с.

17. Клименко Т. В. Основні елементи механізму забезпечення фінансової безпеки суб'єктів господарювання [Текст] *Вісник ЖДТУ. Серія: Економічні науки*. 2016. № 4 (58). С. 340–343.

18. Козаченко Г. В., Пономарьов В. П., Ляшенко О. М. Економічна безпека підприємства: сутність та механізм забезпечення : монографія. Київ : Лібра, 2018. 280 с.

19. Круш П. В., Подвігіна В. І., Сердюк Б. М. Економіка підприємства : навч. посіб. Київ : Каравела, 2018. 408 с.

20. Мельник Л. Г. Економіка підприємства: підручник. Суми: Університетська книга, 2019. 864 с.

21. Момот Т. В. Економічна безпека підприємства : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2017. 256 с.

22. Олійник Л.В. Методологічні засади формування стратегії розвитку підприємства / Олійник Л.В., Кузнецова А.П. // *Економіка і організація управління*. 2018. № 3 (31). С. 18-126.

23. Офіційна фінансова звітність підприємства (ПЗТО) за 2022–2025 рр.

24. Федоренко В. Г. Економіка підприємства : підручник. Київ : Алерта, 2015. 487 с.

25. Шкарлет С. М. Економічна безпека підприємства: інноваційний аспект : монографія. Київ : Кондор, 2017. 436 с.